

MEDIA RECEPTION OF U.S. PRESIDENT WOODROW WILSON'S THESIS IN BUDAPEST

Andrei ANDO

Lecturer PhD., „Aurel Vlaicu” University of Arad

Mihaela OZARCHEVICI

Lecturer PhD., „Vasile Goldiș” University of Arad

Abstract: The 14 points at which the President of the United States, Woodrow Wilson, in 1918 compressed his vision of the freedom of the peoples were widely publicized in the Europe of The First World War. They also justified the national aspirations of the small peoples of the Austro-Hungarian Empire and were an argument in their struggle for the imposition of nation states. We proposed a research on how Wilson's theses were received by newspapers in Budapest, in a political context in which in the two poles of influence of the Austro-Hungarian Empire, the coagulation of some nation states was categorically rejected until the end of the war.

Keywords: Wilsonian theses, media reception, newspaper, Budapest, Austro-Hungarian Empire

Am folosit în cercetarea noastră metoda analizei de conținut, încercând să decodăm și eventuale cuvinte-cheie în mediatizarea președintelui american, lider al unui stat ostil și promotorul unor teze considerate agresive în raport cu integritatea Imperiului. Frecvența scăzută a articolelor pe acest subiect nu a permis identificarea unor stereotipuri de exprimare și nici a unor termeni recurenți.

Presa de la Budapesta a tratat mai degrabă cu indiferență prestația pe scena internațională a președintelui american Woodrow Wilson.

În urma cercetării a șase publicații budapestane ale anului 1918, *Budapesti Hírlap*, *Pesti Hírlap*, *Pesti Napló*, *Népszava*, *8 órai ujság*, *Budapest (Köztársasági Ujság)*, identificăm trei registre principale ale narațiunii referitoare la președintele american: al atacului (până la încheierea păcii), al obedienței (după încheierea păcii), al ignorării (specific majorității publicațiilor, în care regăsim doar referiri sporadice la Wilson și la proclamația sa în 14 puncte).

Imixtiunea președintelui Wilson în situația Transilvaniei și a altor zone de interes pentru Ungaria a determinat reacția caustică a liderilor de opinie de la Budapesta. Într-un articol de opinie al ziarului *Budapesti Hírlap*, din 20 august 1918, intitulat „Wilson úr Európában” (Domnul Wilson în Europa)¹, este prezentată caricatural iminenta vizită a președintelui american pe Bătrânul Continent. Wilson și-a anunțat deplasarea în Europa pentru a pleda în vederea păcii bazate pe implementarea celor 14 puncte de la Washington. Ziarul maghiar face o paralelă între promovarea vizitei prezidențiale și reclamele de la circ și cabareuri, scrise cu litere de o șchioapă pentru atragerea atenției. Vizitarea Europei, în premieră de către un președinte american în exercițiu, este descrisă de publicație ca un demers de la care „prietenii Ungariei” vor fi excluși și

¹ *Budapesti Hírlap* (Budapesta), anul XXXVIII, nr. 95, 21 aprilie 1918, p. 4.

despre care vor relata în termeni convenabili agențiile de presă franceze și engleze, cu texte atent periate de cenzură. În termeni ironici, care transmit evidenta antipatie față de subiecții articolului, *Budapesti Hírlap* compara preconizata întâlnire dintre Wilson și președintele francez Raymond Poincaré cu o confruntare a marilor mincinoși, „a doi baroni Münchhausen care se supralicitează reciproc”. Referindu-se la discuția cu premierul britanic George Lloyd, *Budapesti Hírlap* preconiza că va fi „ca o întâlnire în care ursul își îmbrățișează mortal vânătorul”, în cadrul căreia Wilson îi va mărturisi lui Lloyd că „America a fost ipocrită în perioada așa-zisei sale neutralități doar ca să se îmbogățească pe spinarea Europei și a intrat în război să își însușească o parte din pradă”.

Referindu-se explicit la tezele lui Wilson, aceeași publicație scria câteva săptămâni mai târziu că ele sunt nu doar o emanație a ipocriziei americane, ci și un semnal de alarmă al gândirii imperialiste a Antantei, al cărei dictator a devenit, în opinia ziarului *Budapesti Hírlap*, Wilson însuși. Președintele american este bănuit de o agendă ascunsă, atunci când motivează intrarea Americii în război cu 5 milioane de militari, pentru idei generale ca buna înțelegere între popoare sau înființarea unei organizații internaționale a păcii, care sună frumos, academic, dar nu motivează pierderea de vieți omenești, din punctul de vedere al gazetei maghiare. Ziarul citat este chiar mai explicit atunci când vorbește despre suveranitatea popoarelor din imperiile adversare ale Antantei, pusă în oglindă cu politica imperialistă a Antantei însăși: „Să fim foarte atenți la această revendicare a lui Wilson, pentru că ni se adresează. Nemții să elibereze Alsacia și Lorena, austriecii Trento și Trieste, noi să mutilăm corpul național al Sfintei Coroane. În schimb Anglia să înrobească în continuare irlandezii și Egiptul, Indiile bogate și câmpurile africane de diamante; Franța să poată trimite liberă în continuare pleava lumii în Algeria și Tunisia, sub pretextul „menținerii ordinii”; Italia să își păstreze beneficiile după banditismul din Tripoli; America să domnească în continuare în Filipine, pe care le-a confiscat de la Spania printr-un război de succes”².

La 24 decembrie 1918, tonul ziarului se schimbă radical. Relatând despre întrunirea partidului premierului Károlyi, în care se discută problemele de politică externă de la finalul războiului și se comentează acțiunile Antantei de ocupare a teritoriilor statelor beligerante. Nu mai regăsim nimic din mesajul bătaios din vară, politica editorială este diametral opusă vervei din timpul războiului. *Budapesti Hírlap* scrie la sfârșitul anului că Ungaria se încrede în Liga Sfântă a Națiunilor (sic!) și se alătură cu sinceră însuflețire proclamației lui Wilson, prin care se poate împământenii liber sistemul juridic mesianic al umanismului universal. *Budapesti Hírlap* punctează că poporul primește cu plăcere și respectă cu onoare principiile wilsoniene, așteaptă cu încredere măsurile apostolului dedicat al păcii eterne și al umanismului, liderul popoarelor libere ale Americii, Woodrow Wilson³.

O altă publicație din capitala Ungariei, *Pesti Hírlap*, scrie doar de trei ori despre Wilson, în anul 1918, fără să amintească defel tezele sale. Prima referire este din 9

² *Budapesti Hírlap* (Budapesta), anul XXXVIII, nr. 156, 7 iulie 1918, p. 2.

³ *Budapesti Hírlap* (Budapesta), anul XXXVIII, nr. 301, 24 decembrie 1918, p. 2.

noiembrie 1918, redarea mesajului președintelui american către Consiliul Național Ungar. Peste trei zile, publicația revine cu textul de răspuns al premierului Károlyi la mesajul lui Wilson, prin care premierul ungar îi solicită să nu permită umilirea Ungariei după război⁴. În 29 decembrie, *Pesti Hírlap* publică o biografie romanțată a președintelui american.

Un alt ziar budapestan de tradiție a fost *Pesti Napló*. Aici găsim cinci referiri la Woodrow Wilson, pe parcursul ultimului an de război. În 12 septembrie 1918 ziarul scrie că acesta va candida și a treia oară la președinția Americii. Peste o lună, la 10 octombrie 1918, publicația îl caracterizează ca pe un om pașnic și de absolută bună credință⁵. *Pesti Napló* îl portretizează ca pe un garant onest al armistițiului, în antiteză cu liderii revanșarzi ai Antantei. În noiembrie gazeta redă corespondența cu Consiliul Național Ungar, iar în data de 24 decembrie, în contextul adunării generale a partidului de guvernare de la Budapesta, îl amintește în discursul premierului Károlyi.

Identificăm patru referiri la președintele american și la ziarul socialist budapestan *Népszava*. Prima îl amintește într-un dialog în contradictoriu, posibil imaginar (de vreme ce interlocutorii nu sunt identificați și nici contextul discuției nu este concret), între doi domni din înalta clasă care discută despre armistițiu și rolul lui Wilson în curmarea războiului⁶. În luna noiembrie relatează despre telegrama către Consiliul Național Ungar, iar la sfârșitul lunii următoare publică traducerea scrisorii lui Maxim Gorki, de la Davos, din 21 decembrie, prin care atrage atenția că făclia revoluției ruse, purtată de Lenin, este amenințată de Woodrow Wilson⁷.

Ziarul *8 órai ujság*, aflat în al patrulea an al existenței sale în perioada noastră de referință, scrie pentru prima oară în anul 1918 despre Woodrow Wilson în luna octombrie. În editorialul publicației președintele american este descris ca un „om de omenie”. Citând surse anonime din anturajul lui Wilson, *8 órai ujság* încearcă o descriere a societății ungare de după război, vorbind despre optimism, schimbarea macazului de la formele învechite ale societății la o nouă orânduire modernă, centrată pe nevoile individului, în lumina celor 14 puncte ale proclamației lui Wilson. Sursa anonimă citată declară: „Predicția, care este întotdeauna cea mai dificilă și ingrată sarcină, și-ar asuma o profundă incertitudine dacă ar încerca să vorbească despre finalitatea păcii mondiale. Nu trebuie să uităm că este vorba despre dezlegarea problemelor încălcate a nenumărate state, nu doar despre controversele dintre inamici, ci și cele dintre aliați. Printre unele țări aliate, chiar dacă nu pe plan militar, dar politic și economic, există adversități similare cu cele față de statele inamice. În ce privește în mod special situația Austriei și Ungariei, în cazul încheierii păcii pe baza punctelor wilsoniene, ne dă un răspuns clar, chiar dacă nu amănunțit, declarația președintelui american care susține că nu poate fi vorba despre mărunțirea Austro-Ungariei. În opinia mea, rezultatul păcii va ajuta Italia să obțină teritoriile pe care le-ar fi putut dobândi și fără vărsare de sânge. Mai cred că unirea Poloniei cu Galiția este inevitabilă, în vreme ce

⁴ *Pesti Hírlap* (Budapesta), anul XL, nr. 265, 12.11.1918, p. 3.

⁵ *Pesti Napló* (Budapesta), anul LVIX, nr. 237, 10 octombrie 1918, p. 4.

⁶ *Népszava* (Budapesta), anul XLVI, nr. 234, 6 octombrie 1918, p. 9.

⁷ *Népszava* (Budapesta), anul XLVI, nr. 307, 28 decembrie 1918, p. 6.

integritatea teritorială a Ungariei este posibil să se mențină dacă se va găsi mijlocul de implementare al autonomiei culturale și etnice, având în vedere că Tratatul de Pace nu poate sfâșia formații statale istorice”⁸.

În opinia noastră, având în vedere lipsa sursei și faptul că mesajul coincide cu așteptările oficiale ale Ungariei, respectiv cu mesajele vehiculate de oficialitățile de la Budapesta pe toate canalele mediatiche, este posibil ca declarația să fie fictivă, un *wishfull thinking* al ziarului care reflectă speranța elitei ungare într-o soluție care nu va ciunti teritoriul maghiar.

A doua referire la președintele american datează de la finalul anului, când *8 órai ujság* scrie, în editorial, că participarea lui Wilson la tratativele de pace este necesară, ca din Ungaria să nu rămână doar o bucată de carne sângerândă, de vreme ce după încheierea războiului Antanta pare să fi uitat de preceptele nobile ale președintelui american, pe care și le-a însușit și în baza cărora s-a terminat războiul⁹.

Ziarul *Budapesta* (devenit „*Ziarul Republican*”, după sfârșitul războiului), scria la 27 septembrie 1918 despre faptul că președintele „supărăcios” Wilson nu a acceptat propunerea Austro-Ungară de pace. „Nu este tipografie în lume care să nu fi cules cu litere de plumb care vă sunt intențiile față de noi, domnule Wilson! Nu mai mult decât – dacă nu ne înșelăm – să tăbărești asupra noastră, să ne apucați de reverul hainei, să ne bateți bine, să ne strângeți de gât, să ne frângeți, să ne îngenunchiați și să ne întindeți mâna să vi-o sărutăm”. Publicația relatează, ca răspuns la propriul său scenariu, anecdota secuiului care se întâlnește cu judele și este somat să se dea din calea sa, altminteri va fi luat la palme. „Și ce crezi matale că fac eu în răstimpul ăsta?” –răspunde mucalit secuiul la amenințare. „Așa și noi, domnule Wilson. Ce crezi că facem noi în răstimpul ăsta?” – se întreaba retoric gazetarul, care semnează tableta cu pseudonimul Jorio¹⁰.

A doua zi după încheierea păcii, ziarul *Budapesta* și-a schimbat denumirea în *Köztársasági Ujság* (*Ziarul Republican*). În 12 noiembrie relatează despre schimbul de mesaje cu Consiliul Național, iar în luna decembrie publică un articol amplu, cu titlul „Wilson az egész emberiség mellett” (Wilson alături de întreaga omenire), în care relatează publică informații despre acordarea distincției de Doctor Honoris Causa către președintele american, de către Universitatea din Sorbona, și discursul acestuia de înaltă ținută culturală și pacifistă¹¹.

Concluzii:

Cercetarea publicațiilor de la Budapesta din anul 1918 relevă un număr redus de referiri la președintele american Wilson și la tezele promovate de acesta. Putem opina că presa de la Budapesta a ignorat președintele statului ostil fiindcă nu a atribuit importanță declarațiilor sale, punându-le probabil pe seama propagandei de război. Pe de altă parte, o altă explicație a publicațiilor cercetate este faptul că raza lor de difuzare

⁸ 8 órai ujság (Budapesta), anul IV, nr. 234, 6 octombrie 1918, p. 1.

⁹ 8 órai ujság (Budapesta), anul IV, nr. 285, 5 decembrie 1918, p. 1.

¹⁰ Budapest (Budapesta), anul XLII, nr. 226, 27 septembrie 1918, p. 5

¹¹ Köztársasági Ujság (Budapesta), anul I (XLII), nr. 32 (301), 24 decembrie 1918, p. 3

includea teritorii ale enclavelor etnice vizate de declarațiile încurajatoare ale lui Wilson, iar în acest context, ziarele au refuzat să fie un vehicul de diseminare.

Bibliografie

- 8 órai ujság (Budapesta), ianuarie – decembrie 1918
- Budapest (Budapesta), ianuarie – decembrie 1918
- Budapesti Hírlap (Budapesta), ianuarie – decembrie 1918
- Köztársasági Ujság (Budapesta), ianuarie – decembrie 1918
- Népszava (Budapesta), ianuarie – decembrie 1918
- Pesti Hírlap (Budapesta), ianuarie – decembrie 1918
- Pesti Napló (Budapesta), ianuarie – decembrie 1918